Ա. ՏԱՐԻ ՇԱԲԱԹ 31 ՕԳՈՍՏՈՍ 1885 ԹԻՒ 18

ԻՐԱՒՈՒՆՔ

LE DROIT

ՊԱՏՄԱՆՔ

«ԻՐԱՒՈՒՆՔ» հրատարակուի, Չորեքշաբթի և Շաբաթ օրերն, Հայերէն և Ֆրանսերէն։

Լրագրոյս խմբագրութեանը ուղղելի սև է նամակ կամ գրութիւն պէտք է ծախքը վճարուած լլալին «Ազգ. Խմբագրական-Մատնաժողով ԻՐԱՒՈՒՆՔ լրագրոյ Հայրենասիրաց Ընկերութեան 'ի Վառնա։

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Վարնայի համար տարեկան 23 Ֆրանք
Պուլկարիոյ քաղաքաց համար » 26 »
Թղթատարական միութեան մասնակցող բոլոր երկիրներու համար տարեկան 28 »
Բաժանորդագրութիւնք կանխիկ են և վեցամսեայ պայմանաժամու ևս կընդունուին։
Ձեռքէ ծախուած մէկ թիւը 40 փարայ է։
Մանուցմունք 3 անգամի համար տողը 2 դրուշ։

"LE DROIT„ paraissant le mercredi et le samedi, en Arménien et en Français. —Abonnement d'un an, pour Varna, fr. 23; —pour l'intérieur de la Bulgarie fr. 26 — pour les Etats compris dans l'Union — Postale, fr. 28. — Les abonnements sont payables d'avance par an ou par semestre.
-S'adresser au Conseil de Rédaction du journal "LE DROIT„ de la Société Arménienne HAYRENACIRATZ "des Patriotes„ à Varna.

ՎԱՌՆԱ 31/12 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1885

Ն. Բ. ԱՂԷԿՍԱՆԴՐ Ա. ԻՇԽԱՆ ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ

—

Երեկ Սրբոյն Աղէքսանդրի տօնին առթիւ, Պուլկարիոյ Աղէքսանդր իշխանին անուան տօնախմբութիւնն բլլալով, առաւօտուց կանուխ արդէն քաղաքիս բոլոր պաշտօնական շէնքերն, ինչպէս նաև բոլոր գլխաւոր փողոցներն ազգային դրոշակներով զարդարուած էին։

Ժամը 9 ին քաղաքիս պուլկարական եկեղեցւոյն մէջ գոհարանական մաղթանք կատարուեցաւ վասն կենաց Աղէքսանդր Իշխանին։ Հոնդէսին ներկայ էին քաղաքիս բոլոր իշխանութիւնքներկայացուցիչք, ինչպէս և շլխաւոր տէրութիւնքի փոխհիւպատոսներն։

Դիշերն ամբողջ քաղաքը լուսաւորուած էր և հրախաղութիւնք կատարուեցան քաղաքապետարանի պարտէզը որ բաղմութեամբ լեցուն էր մինչև դիշերուան ուշ ատեն։

Այս առթիւ «Իրաւունք» բարեբաղդ կը համարի զինքը, այս առաջին անգամ կարենալուն համար մատուցանել իր խանարհ յարգանքն առ առս Ն. Բարձրութեան Իշխանին Պուլկարիոյ, որոյ հայրական հովանաւորութեանը ներքև Հայոց Ազգին մի մասն բարիքը կը վայելէ այնքան առատօրէն։

«Հայրենասէրք», որք չնարհիւ այս ազատութեան կրնան անարդել նուիրել իրենց ջանքերն ի պաշտպանութիւն Թուրքիոյ մէջ նահատակուած Հայոց շահերուն, կը փութան մատուցանել խանարհաբար առ առս Գահոյից Ն. Բարձրութեան իրենց անկեղծ հաւատարմութեան և անձնուիրութեան զգացումներն, և ջերմագին կը մաղթեն Ն. Բարձրութեան կենաց երկարութիւնը ի բարօրութիւն և յերջանկութիւն Պուլկարիոյ Ժողովրդոյ։

Իշխանն այս երեկոյ քաղաքս կը պատուի։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Սպանիոյ կառավարութիւնը պատասխանելով Գերմանիոյ Ծանուցագրին, վերատին ցաւ և զայրոյթ յայտներ է գերմանական զրօշին դէմ եղած անարգանաց մասին ամստամ և մոլեգնեալ ամբոխի մը կողմանէ, և յայտարարեր է թէ՝ յանցաւորներն ձերբակալուելով պիտի պատժուին։

—Մատրիտէն բաշուած սեպտ. 9 թուով հեռագիր մը կ'ըսէ թէ՝ գերմանացիք եար կղզիքը թաղեր քաշուեր են։

Հեռաւորաբար պատերազմի ահէ վրատնդ բարձուած կը լինի։

—Գահիրէէն կը հեռագրեն թէ՝ Օսման Տիմսայի մեռած բլլալուն զբոյցը նորէն այն կողմերն սկսեր է տարածուիլ։

—Պերլինի «Նոյէ Բրէսէ» թերթին նայելով, կը կարծուի թէ Սպանիոյ թագաւորին կայսր թիւնը շատ խախտած է, և թէ յեղափոխութիւն մը մօտաւոր է։

—Պերկրատէն հեռագիր մը կ'ըսէ թէ՝ եպիսկոպոսներ երեսփոխանին սպանմանք երեք մեղսակիցներն ալ ձերբակալուեր են։

—Վիէննայէն կը հեռագրեն թէ՝ կայսրն անձամբ պիտի բանայ խորհրդարանը սեպտ. 26ին ճառախօսութեամբ մը։

—Ճէնովայէն (Իտալիոյ ծովեզերեայ մի նաւահանգիստ քաղաքը) քաշուած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ՝ «Վիլլա տէ Մալկա» շոգենաւը խորտակուեր է և թէ 16 ուղևորք խղդուեր են։

ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐԱԿԱՆՔ

—

Կ. Պոլսէն առնուած վերջին տեղեկութիւնք կը ծանուցանեն թէ՝ Սբր Տրումբինա Ուօլֆ սեպտ. 7ին դարձեալ խորհրդակցութիւն մը նեցեր է օսմ. պատուիրակաց հետ, ասկայն ոևէ որոշում չեն կրցեր տալ, նախնի ոկան խորհրդակցութեանց շրջանակէն դուրս չկարենալով ելնել։

Հավասի մի ուրիշ վերջին հեռագրին ալ կը յաւելու թէ՝ Անգլիոյ և Թուրքիոյ միջև սկսուած սոյն բանակցութիւնը կը թուի թէ՝ չա՛տ երկար պիտի տևէն։ Դիւանագիտական ակմոյ մէջ կը կարծուի թէ՝ Վ.Հ. Սուլթանը, Անգլիոյ երեսփոխանական մօտակոյ ընտրութեանց վերջնական արդիւնքը չլսնցած, ոևէ վերջնական կարգադրութիւն մը չպիտի կրնէ Անգլիոյ հետ։

Այսու հանդերձ Բ. Դուռը կը շարունակէ պահանջել որ Լոնտրայի կառավարութիւնը որոշէ թուականը թէ անդ զօրքերն երբ պիտի մեկնին Եգիպտոսէն։

—«Լոյս» թերթին կը գրեն թէ՝ երէկոյէն 5—6 ժամ հեռաւորութեամբ Խնձորիկ գիւղէն 8 որութիւնեան Գրիգոր անուն անձի մը տունը դիշերանց վեց քիւրտեր, Մարթինի հրացաններով զինեալ, կը կոխեն և մի քանի անձինք կը վիրաւորեն, որոյմէ մին կը մեռնի։ Հասկցուեր է թէ ասոնց նպատակն է եղեր այս տեսակ յարձակումներով յիշեալ գիւղէն բոլորովին վանել ու արտաքսել զՀայերն, որպէս զի գիւղն ամբողջ իրենց ձեռքը մնայ։

«ԱՐԵՒԵԼՔ» ԵՒ ԴԱՒՈՒԱՅ ԻՐԱՒՈՒՆՔԸ

—

Ն. Վեհափառ Օծութիւն Մակար Սրբազանի ի Հայրապետաց Թիւն Հայոց ատանաեայց Եկեղեցւոյ հաստատման առթիւ «Արեւելք» ինքնին միամտաբար յաղուելէ և ժողովուրդը յուզելէ ետքը, տեսնելով իր անխոհեմ շարժման արտադրած ազդեցութիւնքը, ուելի անխոհեմարար վարուելով և այս անգամ իր դատապարտութեան մասին ալ կասկածներ յարուցանելու վտանգին ենթարկուելով, իր Օգոստոս 27։ թուոյն մէջ ամբողջ ութ սիւնակ կը գրէ՝ դատապարտելու համար Զմիւռնիոյ Երեսփոխանական ժողովոյ բաղաքականը՝ զոր «Իրաւունք» իր Օգոստոս 21ի թուոյն մէջ «Արեւելք»էն առնելով արտատպած էր։

«Արեւելք», որ քիչ օր առաջ՝ իր անձնուրաց թիւնը բուսական սեղելով ներկայացնելու ամբողջ Ազգը՝ յանուն սորա ազգական բարձրացուցած էր՝ ընդդէմ գահակալ թեան Մակար Սրբազանի, և կը հրաւիրեր զաղգը ընդդիմանալու Ռուսիոյ Կայսեր այս ։մահաց անօրինութեանը, ինքնին կը պախարակէ այժմ իր սոյն դատողութիւնը վերոյիշեալ անխորհուրդ և անպատշաճ խմբագրականը, զոր կ'ուզէ Զմիւռնիոյ դատուին Երեսփ. Ժողովոյ դէմ։

Մենք այս խնդրոյն նկատմամբ, և մանաւանդ Մակար Սրբազանի կաթողիկոսութեանը դէմ բարձրացած անտեղի ազմուկներու մասին մեր տեսութիւնը յայտնած ըլլալով, պէտք չունիմք այսօր Զմիւռնիոյ դատուին յիշեալ բաղաքականն դէմ վերստին կրկնել մեր կարծիքը։ Կ'ուզենք միայն ասոնցմէ ի վեր հանել մեր Պօլսեցնակ ազգայնոց մի մասին ազգ. գործոց մէջ բռնած անհեթեթ ընթացքը, որոյ «Արեւելք» վերջերս խիստ ակնարկ հայելին եղած ըլլալ կը թուի, շարժելով ընդհանրապէս զինքը շրջապատող անձնուրաց թեանց ազդեցութեանը տակ։

Արդարև «Արեւելք» իր վերոյիշեալ յօդուածովը կը ցուցնէ թէ ո՞ր աստիճան արհամարհանաք կը հային զինքը ներշնչող պաշտօնական կամ անպաշտօն ազդայինք գաւառական ազգայնոց վրայ, որ կարծես չեն ուզեր հանդուրժել թէ՝ գաւառի Հայը իր կարծիքը յայտնելու իրաւունք ունենայ ուզիղ կամ անուղիղ, և թէ կը պահանջեն որ՝ ամէն ինչ որ յանուն Հայոց թեան կը կատարուի՝ պարտի իրենց գլուխ և բացարձակ հեղինակութենէն բլլալ։

«Արեւելք» զայրանալով՝ Զմիւռնիոյ Գաւառական ժողովոյ բրածը անբարոյ և անօրէն հռչակելէ յետոյ, շարունակ կ'ընէ Զմիւռնիոյ՝ համարձակ յայտնելով՝ թէ սարա կրնային իրենց գ.ժգոհութեան զգացումը արտայայտել, բայց մեղանչած են՝ զայն իրենց պաշտօնական մարմնոյն ձեռամբն բրած բլլալուն համար։ Ուստի ըստ «Արեւելքի», բաղաքագրոյն բնութիւնը չէ որ գատապարտելի է, այլ նորա ազդիւրը, և իրօք ալ դիմակը մէկդի նետելով նա անմիջապէս կը յարէ։ «Ի՞նչ ստրօրինակ տե«սարան մը կ'ընծայէ մեզ Գաւառական «Ժողով մը՝ որ ընդհանրական խնդրոյ մը «վրայ պրաշոնէր կատարելով իր պատա«դամաձև նկատելիներովը, և կը հրա«սիրէ զկեդրոն Վարչութիւնը՝ պնդելու «ղարձանն առ ի գործադրութիւն իր «Գաւառական ժողովոյն վճռոյ և որոշ«մանց։»

Կը բաւէ նետել պարզ ակնարկ մը այս պարբերութեան վրայ համոզուելու համար թէ ի՞նչ ոգւով գրուած է այդ, եթէ երբէք գրողը իր գրածին արտադրած իմաստը ուզած է հասկնալ, կամ սրչա՞փ զգայնամտարար խաղալ է ազգ. անձնապատուութեան հետ, ըսել թէ՝ ազգայինք իրաւունք ունին բաղաքելու, բայց ոչ թէ իրենց օրինաւոր ներկայացուցիչներու միջոցաւ։

Այս վերջին պարագային մէջ Աբեւելք կասկած կը յարուցանէ ի ր մասնաւորական առաղութեանը մասին, իսկ եթէ պէտք ըլլայ գատել լրջորէն «Արեւելք»ի յիշեալ պարբերութիւնը, մենք համարձակօրէն կրնանք թէ՝ սոյն թերթին ներշնչողք ակներև կը յայտարարեն այս անգամ թէ՝ չեն ուզեր որ ազգային գործոց մէջ ոևէ գաւառի մը ժողովուրդը կարծիք յայտնելու առնչութիւն ունենայ, թէ Հայ ժողովուրդը

պարտի ակնապիշ դիտել թէ՝ իւր արտասահման կեդրոնը այս ինչ կամ այն ինչ հանրական խնդրոյ մասին ի՞նչ կարծիք ունի և ինչպէս պանդիտանալի պիտի ընէ, թէ ժողովուրդը հլու հպատակութեան պարտականութիւն միայն ունի, զի եթէ ժողովրդային ցոյցերով ընէ իւր բողոքը՝ մի քանի վանեցւոց վերջերս ունեցած բողոքին կ'արժանանայ, և եթէ իրեն օրինաւոր ներկայեցու ցչայ միջոցաւն արտայայտէ իւր դժգոհութիւնը՝ Զմիւռնիոյ Գաւառական ժողովին նման կը պախարակուի։

Ուստի ձգելու է որ յանուն հանրութեան՝ այսինքն ամէն գաւառներու համար Կ. Պոլսոյ այդ մի քանի պարոնները ամէն ինչ չափեն, ձեւեն և կարեն, ինչպէս որ իրենց հաճոյ երևի, առանց ոևէ կեղծիք ժողովրդեան կարծիքը իմանալ ուզելու։

Ահա ճիշդ նշանակութիւնը «Արեւելք»ի յիշեալ յօդուածին, և այս առաջին անգամը չէ որ այսպիսի պարզամիտ գրութեամբը կը մատնեն նոքա իրենց շարժմանց կեղծաւորութիւնը։

Իրաւ է որ ժողովուրդ մը՝ որ Սահմանադրաբար կը կառավարուի և Երեսփոխանական ժողով մը ունի՝ կը մեղանչէ ուղղակի խառնուելով իւր վարչութեան որոշմանցը մէջ, և այս ճշմարտութեան յենլով անխոստովանելի էր Վանայ Հայոց յարուցած աղմուկը ընդդէմ կաթողիկոսական վերջին ընտրութեան, բայց նա ամէն իրաւունք ունի՝ թէ ժողովրդային ցոյցերով և թէ իւր պաշտօնական մարմնոց միջոցաւ արտայայտել իւր կարծիքն՝ շլայ ուղիղ կամ ոչ։

Եւ միթէ՞ այս չէ՞ր Զմիւռնիոյ Գաւառական ժողովին ալ ըրածը, երբ թուելով իւր «նկատումներ»ը որով արդարացնել կը ջանայ իւր կարծիքը, նկատումներ՝ զորս «Արեւելք» քիչ օր առաջ ամենայն ընդարձակութեամբ ջատագոված էր, կը վերջացնէ ըսելով թէ՝ Կ՚ուզէ զայն արդար բողոք ու կերպ. Ազգ. Վարչութիւն է պարտ ու պարշաժ պանդիտանալի։

Արդ կը հարցնեմք, ի՞նչ կայ պատգամաձև այս բողոքագրոյն մէջ՝ որ ղրկուած է Ազգ. անուանեալ Կեդրոնական Վարչութեան, խնդրելով իրմէ որ ժողովրդեան սոյն համոզումէն ծանօթութիւն առնելով՝ պարտ ու պարշաժ ինքն տնօրինէ բողոքոյ նիւթ եղող խնդրոյն մէջ։

«Արեւելք» իւր վերոյիշեալ յօդուածին մէջ՝ ժողովրդեան ներկայացուցչայ այս ամենաօրինաւոր բողոքոյ դէմ պէս պէս խծբծանքներ յարուցանելով, անխոհեմաբար կը վանդէ գաւառաց և կեդրոնական Վարչութեան մէջ մինչև ցարդ անուանական կերպիւ կեցած յարաբերութիւնները, զի ժողովուրդը՝ որ արդէն և ոչ մի օգուտ ունի կեդրոնին հետ ունեցած յարաբերութիւններէն, համբերութիւնը կը կորսնցնէ հարկաւ՝ երբ տեսնէ թէ՝ կեդրոնը ոչ միայն իրեն օգուտ մը չ՚ըներ, այլ և զինքը խրախուսաբար կ'անարգէ իւր ամենասրբազան իրաւունքներուն մէջ իսկ։

Թէ ի՞նչ կընայ հետևիլ ասոնց, կը թողուցուք դատել «Արեւելք»ի և իւր համախոհաց . . .։

ԵՐԵՍՓՈԽԱՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՅ ԿԱՐԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

—

(Շար. տես թիւ 17 Ի Վերջ)

Յօդուածադրին երրորդ և վերջին առարկութիւնն ալ սա է թէ՝ Ազգ. Խորհրդարանն իւր նախկին կարևորութիւնը վերագտնելու համար էրոֆոծնէ կանոններ չընելու է եղեր, և թէ մինչև յարդ չընուած կանոններն անգործադրելի են եղեր։

Ասի՛ և սա վերոյիշեալ առարկութեան նման թէ վերացական մի խօսք է և թէ բաղդատմամբ անիմաստ։

Նախ և առաջ հարկ է դիտնալ թէ՝ իշխանութեան մը համար անգործադրելի օրէնք չկրնար լինիլ որ մի անգամ հաստատուած է. ամէն օրէնք, մինչև իսկ Թող անյարմար, անիրաւ, խիստ, դրակոնեան ☒ լինին, միշտ և բացարձակապէս իրագործելի են, բաւական է որ օրէնքին տերը կամ Պետը զայդ գործադրելու այժ և կարողութիւն ունենայ ձեռքը, իսկ օրէնք մը՝ մինչև իսկ Թո՛ղ լինի արդար, իրաւացի, յարմար, պատշաճ և երկնային իսկ, եթէ Պետը դորա տրամադրութիւններն ի գործ դնելու այժ և կարողութիւն չ'ունի ձեռքը, այդ օրէնքը կը լինի անիրագործելի և մեռեալ տառ կը մնայ։

Զի բացարձակօրէն բնական է թէ՝ աշխարհիս վրայ ամէն կարգի ժողովուրդ՝ բնաւ չյօժարիր ինքնին օրէնքը յարգելու՝ եթէ առ այդ նիւթական հարկ և այժ մը չտեսնէ դէմը, իսկ եթէ օրէնքին հաստատութիւնը հրատարակող ելէն յետոյ դորա գործադրութիւնը ժողովրդեան կամքին և հաճոյքը թողուի, ժողովուրդը տելի իւր կամքն ու հաճոյքը կը գործադրէ. քան թէ օրէնքը որ կ'մնայ անտէր և անգործադրելի։

Բայ սատի՝ իրագործելի օրէնքներ չինելու պարագայն կը կարծէ՞ք թէ մեր Երեսփոխանութեան իւր առջի վարկը ընծայելու նպաստէ։ —Ցեսէք մի անգամ նոյնպէս Գերմանիոյ Մեծ խորհրդարանը, որ ամէն տարի իրագործելի և կարևոր օրէնքներ կը չինէ, բայց դարձեալ զուրկ է ոևէ կարևորութենէ, մինչդեռ Անգղիացի պաշտօնեի մը այս ինչ կամ այն ինչ ակումբին կամ դուռմարման մը մէջ արտասանած ոչ-պաշտօնական առենախօսութիւնը բիւրապատիկ աւելի կարևորութիւն և ունկնդիրներ կ'ունենայ, քան թէ Գերմ. խորհրդարանը՝ որ թէ իրական պիւճէ և թէ իրագործելի օրէնքներ չինելովն հանդերձ, դարձեալ անտարատի մէջ կ'տայ զրեթէ իւր բոլոր որոշումներն, այնպէս որ ժողովրդեան հետաքրքրութեանն ու կարևորութեանը բնաւ երբէք արժանի հանդիսացած չէ։

Այս շօշափելի օրինակն ալ լաւ է հաստատելու թէ՝ իրագործելի կանոններ չինել կամ չը չինելն ալ խորհրդարանի մը վարկին ու կարևորութեանը մէջ փոփոխութիւն մը յառաջ բերելու էական բնութիւն մը չ'ունի, զի իրական պիւճէ և իրագործելի օրէնք չինող խորհրդարանն ալ զուրկ կ'մնայ կոր կարևորութենէ, չը չինող խորհրդարանն ալ։

Իսկ թէ ինչո՞ւ համար մեր խորհրդարանին դրած օրէնքներն, ամենէն յարմարագոյնն ու պարզագոյնը լինելովնին հանդերձ, դարձեալ անտարատի մէջ կ'տայ զրեթէ իւր բոլոր որոշումներն, այնպէս որ ժողովրդեան հետաքրքրութեանն ու կարևորութեանը բնաւ երբէք արժանի հանդիսացած չէ։

Բայատրեմք և զայս հ մնաւօտիւ և անյնիսիք։

Սատրդը խօսելու համար՝ մեր տղոյոլը հին և նոր օրինաց և կանոնաց մէջ եթէ անգործադրելի մնացած մի կետ կայ, այն ալ դրամով տեսնուելիք ու կատարուելիք սրամտութիւնքն են, տարտ թէ՝ ոչ՝ սակ վարչութեան կամեցողութենէն կախումն ունեցածներն մեծ մասամբ գործադրուած են։ Ուստի երբ կ'ըսեմք թէ՝ մեր դրած կանոններն չեն գործադրուիր, պարզապէս իմանալու է թէ՝ դրամի կարօտ մնացեր են որ անգործադրելի մնացած են։ Հետևաբար խնդիրը կը վերադառնայ կը գայ պիւճէի հաստատութիւնդ դանձմանը խնդրոյն յանգելու, և սորա մէջ կը միանան իրական պիւճէմը չինելու և իրագործելի կանոններ դնելու առարկութիւնքը և կը լինին մի։

Քիչ մը վերն ըսինք թէ օրէնքը գործադրելու համար՝ ժողովրդեան Պետը գործելու այժ պէտք է ունենայ, և թանգի պիւճէին նշանակած հաստատիչ դանձումն ալ՝ քրէարկեալ օրինաց գործադրելի պայմաններէն մին է, հետևաբար հաստատիչ կողմի որ գլխաւն դանձումն որ դժկամակութեան կամ արդելքի մը պատահի, Ազգին Պետը անպատճառ պարտաւոր է նիւթական այժի և հարկեցողութեան դիմել՝ այդ դժկամակութիւնը կամ արդելքը բառնալու և գոյա յայլմելու համար։ Օրինակի համար՝ Երասաղէմոյ պարտուց բարձման հանգանակութիւնն դժուարութեանց հանդիպելով, վարչութիւնը պարտաւորուեցաւ նիւթական այժի դիմել՝ իւր օրէնքը կարենալ գործադրելու համար, և մինչև ատոիճան մ'ապահովեց։ Ազգային և կամ նմանօրինակ ուրիշ տարբերն ալ՝ զոր պիւճէին հաստատիչ կողմը կը պատկերանան բայց չեն հաւաքուիր, ազգ. իշխանութիւնը պատաւոր է նմանապէս նիւթական ուժի դիմել իւր այդ օրէնքը իրագործելու համար, քանի որ կը տեսնուի յայտնապէս թէ՝ Հայ ժողովուրդը իւր կեդրոնական պետոյից ծախսը մատակարարելու պարտականութիւնը, որ Սահմանադրութեան էական սկզբանց մին է, բոլորովին մուցեր է, և եթէ իւր կամայ կամ յօժարութեանը թողուի, ասկէ 100 տարի ալ բնաւ տրամադրութիւն չ'ունի իւր ազգ. պարտքերը վճարելու։ Հետևաբար ասկէ անհրաժեշտ հարկ մը կ'ծագի պիւճէի իրագործութեանն համար ալ նիւթական ուժի կամ քաղաքական իշխանութեան դիմելու, յորմէ մինչև յարդ ամենայն խղճմտօրէն ղրուշացած էին ազգային իշխանութիւնք, Հայրական Վարչութեան մը մէջ օտարին խիստ միջամտութիւնը չհրաւիրելու համար։

Այս մասին ալ այսքան։

Կարդն եկաւ այժմ ըսելու թէ՝ ի՞նչ է հապա պատճառն որ մեր Երեսփ. Ժողովին իւր նախնի կարևորութիւնը կորսոյս յաչս Ժողովրդեան և ի՞նչ պէտք է ընել որ զայն իրեն դարձեալ տամք վերստին։

* * *

Ազգ. Երեսփ. Ժողովոյ ամենէն փայլուն և փառաւոր ժամանակաշրջանը՝ 1876 էն մինչև 1881 ուսկանն է, յորում իւր կարևորութիւնն ու վիճակաւոր թիւնը պատճառած հետաքրքրութիւնը իւր բարձրութեան գագաթնակետը կը հասնէր։ Ունկնդիր ժողովրդեան բազմութիւնքն՝ երեսփոխանք տեղ չէին դներ խորհրդարան մտնելու կամ նստելու։ Շատ անգամ դռնփակ նիստ հարկ եղած ատեն՝ մեծ դղրդչութեան միջոցներ ձեռք առնուլ պէտք կը լինէր, ունկնդիր ժողովրդեան ծայրայեղութեանցը առիթ չտալու համար, այնքան որ ժողովուրդը, ամէն դատակարդէ, դրեթէ ամէն նոսի՝ դանդաղանդ ժողովատեղին կը դիմէր վիճաբանութիւններն լսելու անհամբեր, և երբ պատահմամբ խորհրդարանին դռներն փակուած կը գտնէին, բուռն հետաքրքրութեան հետևանքէն մղեալ՝ մինչև իսկ դռներն բռնաբարելու փորձեր ընելու կ'առաջնորդուէին, ինչպէս շատ անգամ պատահած է։

Եւ ահա այս միջոցին էր որ Հայոց Երեսփ. Ժողովոյ կարևորութիւնը իւր վերին աստիճանն հասած էր առաջի Հայ Ազգին, որ ատեն ոչ «համակիրք վարչութիւն» մ'ընտրելու, ոչ «իրական պիւճէ» մը յօրինելու, և ոչ ալ «իրագործելի կանոններ» քրէարկելու զբաղած էր, այլ զիտէք ի՞նչ էին իւր օրակարգի և վիճաբանութեանց առարկայ եղող խնդիրներն։

Մէկը եթէ հետաքրքրուի Ազգ. Երեսփ. Ժողովոյ նոյն ժամանակուան Ատենագրութիւններն աչքէ անցնել, պարզապէս պիտի տեսնէ թէ՝ Հայոց խորհրդարանին այն ատենուան ընդրաղած խնդիրներն էին՝

Գաւառական հարստահարութեանց խնդիր,

Զինուորութեան և զինուորական տարոյ խնդիր,

Պօլիս գաղթող Վասպուրականցոյ խնդիր,

Հայաստանի սովատանջ գաւառաց խնդիր,

Հայաստանի գաւառներն այցելու քաղաքական քննիչներ յուղարկելու խնդիր,

Պերլինի դաշնադրին 61րդ յօդուածի, այսինքն Հայաստանի բարեկարգութեանց խնդիր, որ ընդհանուր կոչմամբ «Հայկական խնդիր» անուամբը կը յիշատակուի,

Հայաստանի անուանը Բիւրատան կոչուելուն դէմ պաշտօնական բողոքոյ խնդիր,

Հայաստանի գաւառաց և Ուլնիոյ վիճակաց մէջ՝ Պուլկարիայէն և Բուլկիրէն արտաքսեալ Չերքէզ, Թաթար և Բօսնար գաղթականութիւններ հաստատուելուն դէմ բողոքոյ խնդիր, եւ եւ։

Ինչպէս կը տեսնուի, բոլոր այս խնդիրներն՝ ոչ թէ լոկ վարչական կամ մասնաւոր, այլ Ազգին ընդհանուր քաղաքական կացութեանը պատկանող, Ազգին քաղաքական ճակատագրին վրայ տիրելու կամ ազդելու բնութիւն և հանգամանք ունեցող խնդիրներ էին, որք գլխաւորապէս կը շարժէին ու կը գրգռէին հասարակաց հետաքրքրութիւնը, խնամելու համար թէ՝ Երեսփ. Ժողովոյ սոյն վիճաբանութեանց արդիւնքը ու հետևանքը ի՞նչ փոփոխութիւն և բարեկարգութիւն պիտի կրենային յառաջ բերել Հայաստանի

գաւառաց քաղաքական վիճակին մէջ, որով Երեսփ. Ժողովն ամենաբարձր կարևորութիւն մը կ'ստանայր։

Դիւրին է խմանալ ասոի՝ թէ Երեսփոխանական Ժողովոյ այն մեծ կարևորութիւնն ու վարին ընծայող շարժառիթն, ոչ թէ Ճէրէմէի յօդուածագրին կարծածին նման, այն մանր մունր մնանաւոր և վարչական փոյռն խնդիրներն էին, զորս ինքը մեծ բան մը դատի պէս յառաջ բերելու յաւակնութիւնն ունեցած է, այլ աւելի այն քաղաքական խնդիրներն են, որք Աղդի մը կայութեան և վիճակին մէջ քիչ կամ շատ քաղաքական բարոյական կամ փոփոխութիւն մը կրնան յառաջ բերել և նոյն Աղդին ճակատագրին վրայ սեպ քաղաքական ազդեցութիւն մը կունենան։

Մեր Աղգ. Երեսփ. Ժողովն 1882 թուականէն ի վեր է որ՝ Աղդին քաղաքական վիճակը իւր խորհրդարանական նկատողութեանցը ենթարկելէ դադրեցաւ, կամ բուն բառովն ըսելու համար՝ պարզապէս ձեւընպահ դատուեցաւ կամ հրաժարեցաւ, և թուական համարեց սոսկ վարչական և մանաւոր խնդիրներով, այսինքն եկեղեցւոյ և դպրոցի խնդիրներով զբաղիլ, և այդ թուականէն է որ՝ Աղգ. Ժողովն իւր ունեցած այն բարձր կարևորութիւնն կ'սկսի հեռդհեռէ կորուսանել, մինչև կը գայ կը հասնի այս պահուն՝ յորում Նորընտիր Պատրիարք Վեհապետեան Սրբազանն ալ Բ. Դրան աշխարհավարութիւնը իւր ամենայն զօրութեամբը շրջելու և դգուելու տեղչէն մղեալ, Հայոց Աղգին դէմ՝ իւր քաղաքական Ժողովուրդ մ'ըլլալու, և պաշտպանելու կարօտ քաղաքական շահեր ունենալու գաղափարին ու սենկալութեան բոլոր դռները կը գոցէ, և կը Ջանայ Հայոց Աղգը թէ Բ. Դրան և թէ Եւրոպական տէրութեանց՝ ըստ կրօնական հասարակութիւն մը ցոյց տալու աշխատիլ, որ իւր եկեղեցիէն ու դպրոցէն զատ չունի աշխարհիս վրայ պաշտպանելու ուրիշ սեպ սեփականութիւն, ուրիշ սեպ իրաւունք։

Իրոց այս վիճակին մէջ տարակոյս չկայ թէ՝ մեր Աղգ. Խորհրդարանն ալ իւր կարևորութիւնը կը կորուսանէ հեռդհեռէ, վասն զի ինչպէս ըսինք՝ քաղաքական խնդրոց վիճաբանութիւնն է որ մեծ կարևորութիւն կ'ընծայէ ամեն ազգաց խորհրդարաններուն, ինչպէս և մերինին ևս։

Փութամբ յաւելուլ սակայն թէ՝ այս կորուստը անդարմանելի և յաւերժական չէ։ Բնականաբար Երեսփ. Ժողովը ինչքան ատեն որ վարչական մանաւոր խնդրոց շրջանակէն դուրս չելնէ, պիտի շարունակէ կրել իւր այս անկարևոր վիճակը։ Իսկ այն վայրկենին որ մանաւորութենէ դուրս ելնելով՝ ու դէ կրամ համարձակի մի օր Աղգին քաղաքական կայութիւնը դարձեալ իւր նկատողութեանցն առարկայ ընելու, տարակոյս չկայ թէ նոյն վայրկենէն կ'սկսի վերստին առանց այն նախկին բարձր վարին ու կարևորութիւնը՝ զոր կորուսած էր։

Սակայն այդ քայլն ալ առնելու համար՝ մեր Երեսփ. Ժողովը մեծ քաջութեան և քաղաքային առատքինութեան պէտք ունի . . . ։

Varna Samedi le 31|12 Sept.

LA QUESTION DES ILES CAROLINES

—

L'émotion qu'a soulevée en Espagne l'incident des îles Carolines n'est pas près de se calmer. La presse française enregistre avec satisfaction chaque nouvelle explosion du sentiment public en Espagne, à la suite d'un acte qui est encore considéré par l'opinion publique de ce pays comme un acte d'injustifiable spoliation. Cette attitude de la presse française est parfaitement explicable après la récente guerre de plume réveillant des rancunes mal assoupies depuis l'année terrible et l'expulsion d'Alsace de M. de Rothan, un des écrivains politiques sérieux que la France possède. Ce qui l'est moins, c'est l'acharnement avec lequel le gouvernement et le peuple espagnol insistent sur la reconnaissance de droits qui sont pour le moins discutables. A quoi sert l'instrument diplomatiques issu des délibérations de la conférence européenne sur le Congo, si ce n'est à établir les bases du futur droit territorial de chaque puissance dans le domaine colonial? La preuve que le prince de Bismarck l'entendait bien ainsi, c'est qu'il a convié l'Espagne elle-même à discuter les conditions d'existence d'un nouvel état africain qui lui était parfaitement indifférent. Reconnaissant donc le caractère obligatoire du nouveau code international, on n'a plus qu'à se reporter à la convention du 11 mars 1877 pour avoir la mesure exacte des droits dont l'excipe aujourd'hui l'Espagne. Il y est dit en propres termes que «le gouvernement de S. M. le roi d'Espagne, tout en accordant certains droits à l'Allemagne et à l'Angleterre sur quelques points de l'archipel de Soulou, reconnaît ne pas pouvoir offrir des facilités au commerce dans les points non-occupés du dit archipel.» Cette convention venant deux ans après les protestations de l'Angleterre et de l'Allemagne contre les droits invoqués par l'Espagne, protestations auxquelles celle-ci s'est abstenu de répondre, la conclusion légale qui s'en dégage est que l'Espagne, impuissante à prouver ses droits de souveraineté, avait fini par s'en désister. Or, les Carolines inoccupées, libres de tout lien administratif avec l'Espagne, que reste-t-il à celle-ci: le mérite de la découverte et l'«intention» du gouverneur des Philippines d'occuper ces îles, mesure qui a été, comme on sait, contrecarrée par l'arrivée des navires de guerre allemands, en avance sur l'expédition espagnole. M. de Bismarck est donc strictement dans le vrai quand il dit que l'Allemagne a pris possession des Carolines comme d'un territoire transocéanique non occupé par aucune puissance civilisée. Et cependant, malgré le traité du Congo, malgré l'importance commerciale de ces îles pour le commerce allemand dans les mers du Sud et la nécessité de lui accorder une protection que l'Espagne reconnaissait ne pas pouvoir lui offrir, le prince de Bismarck ne se refuse pas à discuter les droits de l'Espagne. On conviendra qu'il n'y a pas là de quoi faire monter l'opinion publique au diapason auquel elle est arrivée dans le pays du Cid. Personne n'a jamais mis en doute les brillantes qualités de l'armée et la marine espagnole. Espérons qu'elles n'auront pas lieu de s'affirmer à cette occasion et que tout s'arrangera pour le mieux au moyen de concession réciproques. L'Espagne, subissant en ce moment l'influence du milieu polynésien, semble vouloir remettre en honneur la loi du «tabou» ou défense d'y toucher, encore en vigueur parmi les naturels de ces îles. Elle reviendra sans doute à des traditions plus européennes et alors tout sera dit. Le côté particulièrement affligeant des manifestations espagnoles, c'est qu'elles trahissent un malaise politique destiné à peser longtemps encore sur le sort d'une nation que tout le monde voudrait voir heureuse et prospère.

EASTERN EXPRESS

NOTES DU JOUR

—

Le gouvernement d'Espagne, répondant à la Note d'Allemagne, a exprimé de nouveau ses regrets et l'indignation pour l'insulte faite contre le drapeau allemand par la populace mutinée, et déclaré que les coupables seront arrêtés et punis.

—

Une dépêche de Madrid, en date du 9 ct. dit que les allemands ont évacué les îles Yap.

Tout danger de guerre se trouve donc écarté.

—

On télégraphie de Caire que le bruit de la mort d'Osman Digma s'est de nouveau répendu.

—

Le «Popolo Romano» de Rome se dit autorisé à déclarer que les nouvelles répendues, relatives à des expéditions Italiennes, plus ou moins prochaines, à destination de Tripolitain, Maroc, Soudan ou la côte de Guinée, sont toutes dénouées de fondement.

—

Les avis de Madrid avaient signalé qu'une lettre était adressée par l'Empereur d'Allemagne au Roi d'Espagne.

Une dépêche Havas dit que cette nouvelle est controuvée.

—

Le bulletin Havas donne:

Pour le 9 ct. Marseille 8 décès; Toulon 6; en Espagne 598.

Pour le 10 ct; Marseille 8; Toulon 7; en Espagne 630 décès cholériques.

Le choléra diminue aussi à Tonkin.

Pour le 11 ct; situation sanitaire à Toulon, Marseille et en Espagne n'est pas changée.

Le choléra éclata à Palerme; On a constaté 5 décès.

—

D'après la «Nouvelle Presse» de Berlin, on croit que la situation du Roi d'Espagne est compromise, et qu'une révolution est imminente.

—

Une dépêche de Belgrade dit que trois complices de l'assassinat de Jakovlievitch sont arrêtés.

—

On télégraphie de Vienne que l'Empereur ouvrira le Reichsrath le 26 septembre par un discours.

—

Un télégramme de Gênes annonce que le bateau à vapeur «Villa de Malaga» s'est perdu; seize voyageurs sont noyés.

—

D'après les nouvelles de Berlin, le Czar a l'intention de visiter Merv dans le courant de l'automne 1885.

A cette époque, le chemin de fer transcaspien sera terminé jusqu'à Merv et Burdalik sur l'Amou-Daria, peut-être même jurqu'à Boukhara. On dit que ce voyage s'effectuera à l'occasion du couronnement du Czar, à Samarcande, comme empereur de l'Asie centrale, ce couronnement ayant été remis à l'époque de l'achèvement du chemin de fer. Aussitôt que celui-ci sera terminé, le Czar partira pour visiter Tiflis et se rendra à Resht, où il aura une entrevue avec le Schah de Perse; il se rendra ensuite par Michailovsk et Merv à Burdalik, où le Kkan de Khiva viendra le recevoir.

—

On écrit de Sofia, en date du 29 août, au «Moniteur Oriental»:

Le journal «Sredetz» annonce que le 27 juillet, un compromis, entre radicaux et conservateurs, à été signé chez M. Caravéloff. Ce compromis serait conçu sur les bases suivantes:

«1. Les rapports de la commission d'enquête de la Chambre ne devront pas être publiés! —C'est gros de révélations... et, cependant, le public attendait!

«2. Dès l'ouverture de la Chambre (15 octobre) et, les circonstances le permettant, un ministère mixte sera formé (radicaux-conservateurs).

«3. Les efforts de ce cabinet se-

ront de soutenir S. A. le prince Alexandre de Battenberg au trône de Bulgarie.

«4. Le but de ce cabinet sera: Indépendance et Constitution de Tirnovo; plus tard, s'il y a besoin, les journaux la «Voix de la Bulgarie» et la «Patrie» pourront reparaître :»

D'après mes renseignements particuliers, ajoute le correspondant du «Moniteur», il n'y a rien de vrai, ou du moins, toutes ces conventions sont prématurées.

REVUE POLITIQUE

—

En s'occupant de la Serbie, «l'Eastern Express» dans son excellent article de fond, que nous avons reproduit dans notre numéro précédent, attaque vivement l'influence russe sur les petites nationalités slaves de la Péninsule Balkanique, et après avoir condamné la Bulgarie à être à jamais l'objectif des intrigues russes, grâce à la constitution Bulgare si habilement élaborée par le Prince Dondoukoff-Korsakoff, comme contrepoids à cet état de choses, il émet le conseil de former une alliance entre la Serbie, le Grèce et la Turquie, tout en doutant que cette dernière soit en mesure d'adopter et exécuter cette idée, sans l'appui d'une autre Puissance.

Sans vouloir contester l'opinion de l'excellente feuille Pérote, nous nous bornerons aujourd'hui à démontrer combien il est inutile de vouloir combattre l'influence de la Russie sur la population de la péninsule balkanique par les alliances telles que notre honorable confrère projette. L'influence russe en Orient en général et surtout dans la péninsule balkanique n'est point une influence imposée par les combinaisons des circonstances éphemères, pour qu'elle puisse céder au contrepoids d'autres combinaisons mieux étudiées; la populations lave de ces pays professe une foi de reconnaissance méritée envers la Russie et ce que l'«Eastern Express» appelle influence russe n'est au fond que le sentiment de gratitude du peuple envers la puissance qui l'a sauvé du joug tyranique du Turc; quels que soient les intérêts politiques des Gouvernements de ces pays, le peuple restera toujours attaché aux Czars qu'il considère à juste titre ses Sauveurs et Protecteurs, ce n'est donc point la constitution bulgare(que la feuille Pérote attribue gratuitement à l'autorité du Prince Dondoukoff, mais qui n'est qu'une loi organique forgée par les représentants du peuple Bulgare même) qui est fautive si la Russie jouit de la sympathie en Bulgarie; de même ce n'est point le Roi Milan ou son gouvernement qui pourra jamais empêcher le peuple serbe de témoigner de l'attachement et de l'amour à la Russie.

Les cercles dont la feuille Pérote s'inspire se trompent donc s'ils croient pouvoir contrepeser l'influence de la Russie dans ces Pays par des alliances telles qu'ils proposent; le peuple n'entend pas les finesses de la diplomatie, il ne voit guerre pénétrer sous la voile de l'avenir politique, il connait son histoire passée et apprécie ses conditions au demeurant, celui à qui il doit son état présent a toute sa sympathie ou toute sa haine !

C'est ainsi que les Bulgares, les Serbes, les Monténégraines et même les Grecs sympathisent la Russie parce que toutes ces nationalités doivent leurs indépendances à la Russie qui au besoin n'a point épargné le sang de ses braves enfants pour secourir ces peuples malheureux sous le joug ottoman; et faut-il le dire même le peuple Arménien qui cependant continue encore à subir les atrocités turques grâce à l'areopage de Berlin, a ses yeux tournés vers la Russie et l'attend à bras ouverts comme son sauveur providentiel et qu'y aurait-il de plus naturel si le peuple Arménien sauvé par les Russes se montrait ensuite tout disposé à n'écouter, en dépit de tous les politiciens, que le conseil de son sauveur et protecteur ?

Si la diplomatie européenne se préoccupe de l'influence que la Russie exerce si légitimement sur les petites nationalités en Orient, au lieu de tâcher de le contrepeser par des alliances impossibles entre Serbe–Grec–Turc, il faut qu'elle suive les nobles et loyales traces de la Russie et ce que celle-ci a commencé, que la diplomatie européenne complète; autant que la Roumélie-Orientale sera divisée de la Bulgarie et que la Macédoine sera martyrisée, autant que le peuple Arménien sera écrasé et tyranisé en Turquie, ces petites nationalités auront tous leurs sentiments pour la Russie.

L'Europe ne peut diviser ces sentiments des peuples Chrétiens de l'Orient qu'en contrubuant au bien être et à la réalisation des vœux de ceux-ci á l'instar du gouvernement des Czars.

S. A. ALEXANDRE I. PRINCE DE BULGARIE

—

Vendredi, le 30/11 ct; était la fête onomastique de S. A. le Prince Alexandre, notre bien aimé Souverain.

La ville était entièrement pavoisée de couleurs nationales; à 9 h. 30 du matin, un Te-Deum a été chanté, auquel assistaient tout le corps Consulaire, les fonctionnaires et les notables de la ville, ainsi qu'un nombreux public. Après la cérémonie Mr. Dogoroff, notre préfet de Département, reçu les visites de MM. les représentants des Puissances étrangères, de même que celles des fonctionnaires et des notables de la ville.

Le soir la ville était illuminée; il y a eu, dans le jardin de la Municipalité, du feu d'artifice et de musique, qui se prolongèrent jusqu'au bien tard dans la nuit, au grand contentement des nombreux promeneurs, dont le Jardin était plein.

En cette occasion le «Droit» s'estime heureux de pouvoir, pour la première fois, présenter ses humbles hommages à Son Altesse le Prince de Bulgarie, sous l'égide paternel duquel une petite partie de la Nation Arménienne jouit si largement des bienfaits de la plus ample liberté; les «Patriotes» qui, grâce à cette liberté, peuvent sans obstacles dédier leurs tâches à la défense des intérêts des arméniens martyrisés en Turquie, s'empressent de soumettre humblement aux pieds du Trône de S. A. l'expression de leur fidélité et de dévouement le plus sincère, et forment les vœux les plus fervents pour la conservation des jours précieux de S. A. à la prospérité et félicité des peuples de la Bulgarie.

S. A. le Prince est attendu ce soir en notre ville.

NOUVELLES DIVERSES

—

Des avis de Constantinople, reçus récemment, annoncent que Sir Drummond Wolff a eu encore une entrevue, le 7 courant, avec les délégués ottomanes; aucune décision n'a été prise; on est toujours dans les préliminaires.

Une autre dépêche Havas ajoute que les négociations entre l'Angleterre et la Turquie paraissent devoir être de longue durée. On croit dans les cercles politiques que le Sultan ne signera pas aucun arrangement définitif avant de connaître le résultat des élections de l'Angleterre; En attendant, la S. Porte continue de demander que le capinet de Londres fixe la date quand les troupes anglaises auront quitté l'Egypte.

DEPECHES TELEGRAPHIQUES

(Agence Havas)

—

Madrid 12 sept.

Les désordres cessent; l'ordre matériel est complet, les esprits tendent à l'apaisement; l'Espagne demande que l'Allemagne déclare renoncer aux Carolines, et alors il fera la réparation pour l'insulte faite au drapeau allemand.

Londres 12 sept.

Le Protocole anglo-russe concernant la frontière de l'Afghanistan fut signé hier.

AVIS

COMPAGNIE RUSSE DE NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE

—

En suite de l'observation de 4 jours constituée à Cavak, les bateaux de la Cie partiront de Varna pour Constantinople le même jour Vendredi AVANT-MIDI.

ԱԶԳ

—o—

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈՊԵՆԱՒՈՒՑ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՆԱՒԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

—

Կը ծանուցանէ Հասարակութեան թէ՝ Քավաքի առջև 4 օր բարանթիւնա պահելու համար տրուած որոշման վրայ, Ընկերութեան շոգենաւները այսուհետև վազելոյէն ի Կ. Պոլիս դարձեալ միւնոյն ուրբաթ օրերն պիտի մեկնին կէս օրէն առաջ։

ԳԻՏԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄ

—

Ն. Տաղասարեան Էֆէնտիի խմբագրութեամբն հրատարակեալ առաջին մասին սոյն ամսահանդէսը, որ միայն դրամէն պիտաթեամբ կը դրուի, ընթերցման արժանի աշխատութիւն մ'է։ Բաժանորդագրութեան պայմաններն են՝ Պօլսոյ համար տարեկան 20 ղրշ. օտար երկիրներու համար 5 ֆրանք։ Դիմել առ Ադամեան տպարան Յակոբեան-խանի վերի յարկ, ի Կ. Պոլիս։

ԱԶԳ

—

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿՐԹԱՐԱՆ (Գոլէնեան Վարժարան) ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ԵՒ ՑԵՐԵԿԵՄԱՅ

—

Այս կրթարանն հաստատուած է 1876 Յունիս 1ին և, իրրև երկրորդական (սէկոնտէռ) վարժարան վարելոյ է Հասարակաց Կրթութեան պաշտօնէից թեւնէն։

Երկրորդական վարժարանի մէջ առանց եղի բոլոր տեսակներ և Հայերէն, Թուրքերէն, Գաղղիերէն, Անգլերէն և Յունարէն լեզուք միաստուգութեամբ ստանալ ի ձեռն ուսուցչական բնակիր մարմնոց մի։

Երկրին և ազգին պիտոյից համաձայն՝ մի քանի կարևոր փոփոխմունք մուտ պիտի գտնեն ուսմանց Յայտագրին մէջ, ի մասին մանաւանդ լեզուաց ուսուցման, որոնց յատուկ ջերմեռանդ ջանքեր։

Այս կրթական հաստատութեան մէջ տարրական առաջնական և բարձրագոյն խնամքն հաստատ է ուսումնական խնամոցն, որ տրվի ծանօթ է Հայ հասարակաց թեւնէ։ Մասնաւոր յոյժ գոհացուցիչ։ Ուսումնական տարեշրջանն է յարդ. 28։

Կրթարանիս ամենայն պիտի սկսի յառաջիկայ Օգոստոս 29 հինգշաբթի օրէն։ ուսանողաց վերադարձն՝ Օգոստոս 26 երկուշաբթի օրէն։

Նոր աշակերտ տարու վարձատրոյ ծանոյց, սակայն թէ, զուսուցչի, կրնան անձամբ կամ գրով բանակցիլ Տնօրէնին հետ, որ կը գտնուի ամեն օր, Օրթաքէօյ, Հայկական Կրթարան։

Հիմնադիր—Տնօրէն

3 Օգոստ. 1885 Յ. Գոլէն

Կ. Պոլիս, Օրթաքէօյ

RESPONSABLE T. PAPAZIAN

Imprimerie H. N. Voïnicoff & C-ie. — Varne